

Preživjeli Holokausta u Hrvatskoj

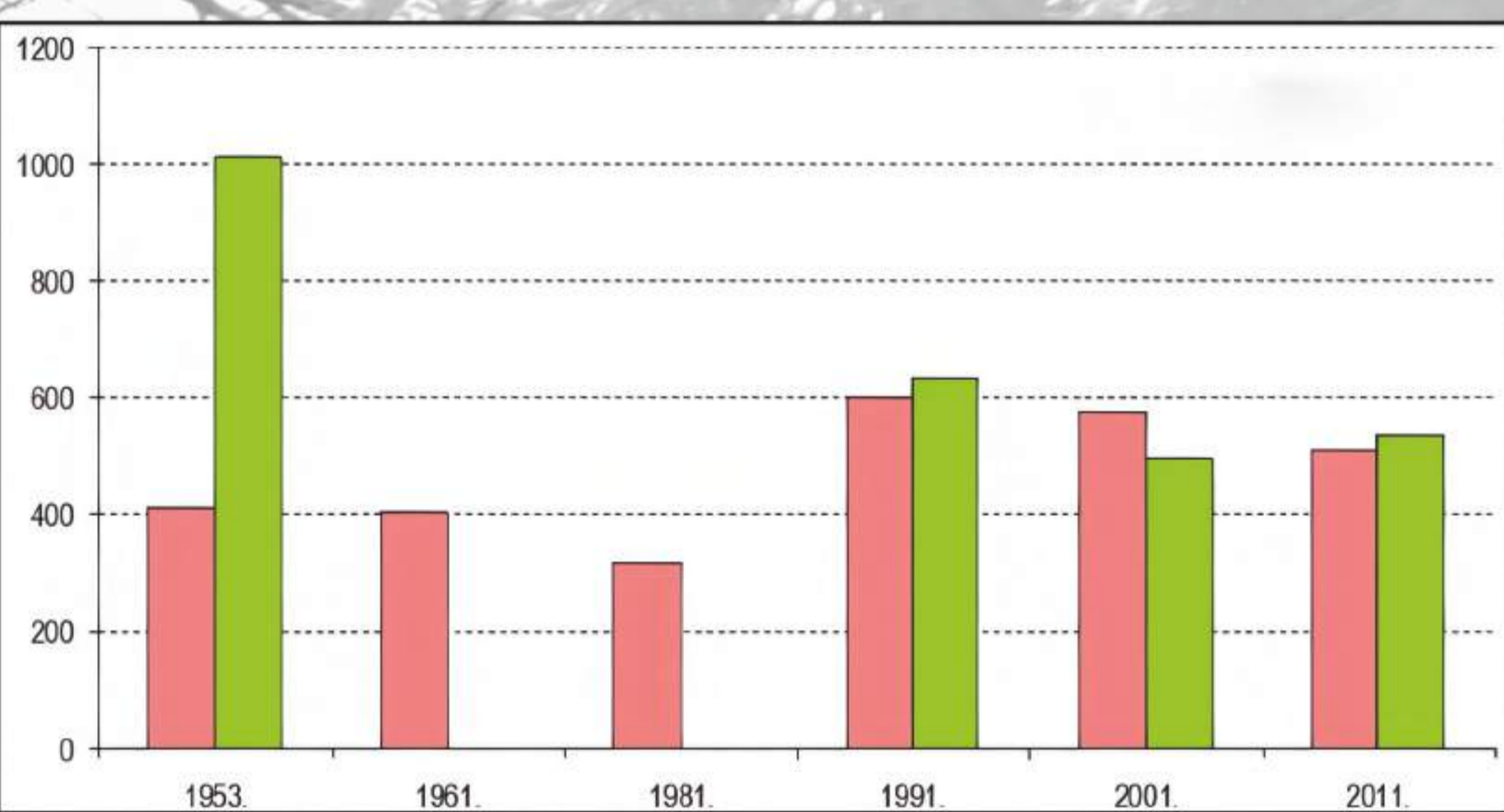
Ukupan broj Židova koji su preživjeli Holokaust procjenjuje se na samo oko milijun i sto tisuća, od kojih je 511.000 živjelo u Izraelu. To je populacija koja se brzo mijenja i smanjuje zbog visoke stope mortaliteta, uzrokovane starosnom strukturom, posljedicama stradanja u Holokaustu, ali i uvjetima života. Procjenjuje se da danas ima oko 245.000 preživjelih Holokausta u oko 90 zemalja, od čega ih je polovina u Izraelu. Židovska populacija u Hrvatskoj danas je ostatak nekada velike i prosperitetne židovske zajednice (25.000 članova registriranih 1941. godine) koja je postojala prije Holokausta. U Holokaustu je ubijeno oko 80% židovske populacije i većina židovskih zajednica je uništena.

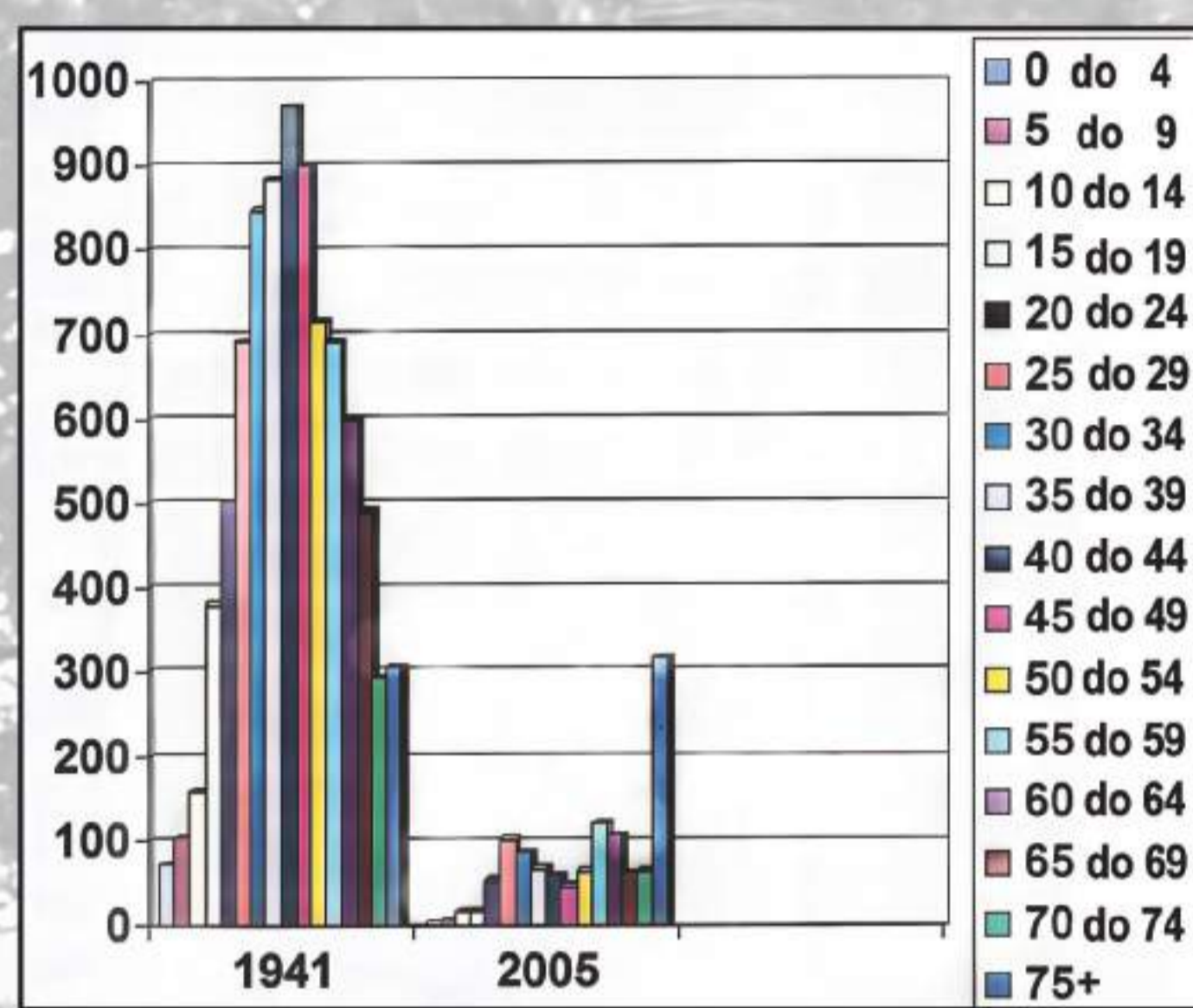
Komemoracije žrtava Holokausta

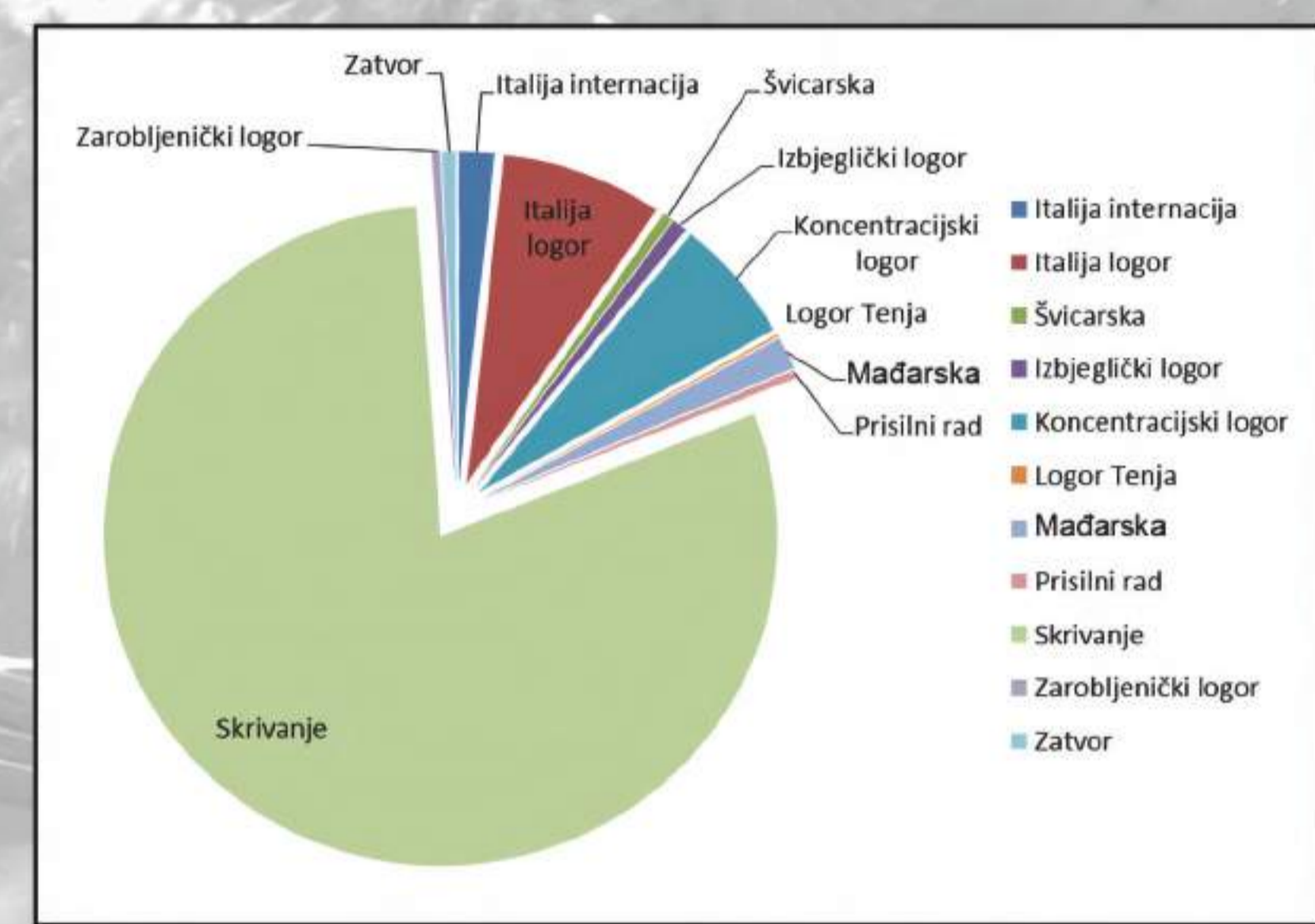
Malo je Židova preživjelo koncentracijske logore u Auschwitzu, Jasenovcu, Pagu i drugima, pri čemu se najveći broj preživjelih spasio bijegom u tzv. talijansku zonu NDH, te u Italiju. Najveća grupa preživjelih bila su djeca i to najčešće predškolske dobi. Prema dostupnim podacima najviše ih je bilo rođeno, a 1941. godine i prebivalo, u Zagrebu i Osijeku, ali je također značajan udio osoba dolazio iz Sarajeva i drugih mjesta BiH. Nakon osnivanja države Izrael (1948.-1953.) gotovo polovina preživjelih Holokausta iz Hrvatske emigrirala iz u Izrael. Danas u Hrvatskoj postoji 10 židovskih općina s oko 2.500 članova. Prema podacima prikupljenim prilikom humanitarne akcije Švicarskog Fonda (1998./1999. godine), koji je bio prva izravna pomoć preživjelim Židovima iza tzv. „željezne zavjese“, u Hrvatskoj je bilo oko 900 Židova koji su preživjeli Holokaust. Živjeli su na oko 60 lokacija u Hrvatskoj (iako se katkada radilo o samo jednoj obitelji), a predstavljali su oko 50% članstva židovskih općina u Hrvatskoj.

Broj Židova u Hrvatskoj u popisima stanovništva prema nacionalnosti (crveno) i prema religiji (zeleno)

Dobna raspodjela židovske populacije u Zagrebu prije Holokausta (1941.) i 2005. godine

Mjesto na kojem su Židovi preživjeli Holokaust

Među preživjelim Holokausta u Hrvatskoj 1999. godine bilo je više od 70% osoba starijih od 70 godina, a 40% osoba starijih od 75 godina. Danas se procjenjuje da prosječna starost preživjelih Holokausta u svijetu iznosi 86 godina. Preživjele danas predstavljaju osobe koje su bile djeca u vrijeme Holokausta i koja su rođena nakon 1928. godine. U populaciji preživjelih sada ima više žena (61%) nego muškaraca. Visoka prosječna dob preživjelih Holokausta, te njihov socijalni, ekonomski, obiteljski i zdravstveni status upućuje da se radi o ugroženoj populaciji sa posebnim potrebama i visokim mortalitetom.

Baza podataka osoba koje su preživjele Holokaust u Hrvatskoj osnovana je 2020. godine (projekt financiran od Claims Conference) u kojoj je registrirano 3.450 Židova Hrvatske (1.794 žena i 1.656 muškaraca) koji su preživjeli Holokaust, bez obzira da li danas žive u Hrvatskoj i da li su danas još živi. Također, uneseni su novi podaci iz dokumenata, popisa, intervjua, svjedočenja i publikacija. U toj bazi sakupljeni su i dostupni podaci o njihovoj povijesti, patnjama i životu nakon Holokausta. Danas se procjenjuje da je preostalo samo između 150 i 200 preživjelih Holokausta. Prikupljanjem, očuvanjem i proučavanjem materijala, dokumenata i svjedočanstava o Židovima i od Židova u Hrvatskoj, te istraživanjem Holokausta u Hrvatskoj bavi se Istraživački i dokumentacijski centar CENDO koji je osnovan u Zagrebu 2000. godine od strane Claims Conference, JOINT-a i Židovske općine Zagreb.

Druženje i aktivnosti preživjelih Holokausta

Zahvaljujemo svima koji su pomogli u sakupljanju i obradi prikazane dokumentacije, a osobito osobama koje su preživjele Holokaust i povjerile nam svoje sačuvane dokumente i fotografije. Zahvaljujemo i svim pravednicima među narodima koji su spašavali Židove tijekom Holokausta uz veliki rizik za svoj život. Zahvalnost dugujemo i svim židovskim općinama u Hrvatskoj, osobito Židovskoj općini Zagreb. Zahvaljujemo Savjetu za Nacionalne manjine RH na potpori i pomoći. Posebno zahvaljujemo fondaciji Rothschild Foundation Hanadiv Europe za prihvaćanje ovog složenog projekta, te Claims Conference čija je potpora omogućila dugogodišnja istraživanja židovske populacije u Hrvatskoj.